

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Берднік Інни Володимирівни

«Кримінально-правова охорона водних ресурсів»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук

зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;

кримінально-виконавче право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Актуалізація дослідження проблем кримінально-правової охорони водних ресурсів пов'язана з виключною цінністю води як соціоприродного екологічного феномену. Вода використовується для задоволення матеріальних, оздоровчо-лікувальних, рекреаційних та інших потреб.

Водні ресурси виступають невід'ємною складовою формування природних та природно-антропогенних ландшафтів, важливою частиною промислового потенціалу держави, базою розвитку вітчизняної економіки. Високе негативне антропогенне навантаження на водні ресурси, що в цілому зумовлює вкрай несприятливий вплив на навколишнє середовище, нерідко стає можливим через порушення природоохоронного законодавства, які в ряді випадків набувають настільки загрозливих масштабів, що вимагають застосування заходів кримінально-правового характеру. Їх різке скорочення обумовлює підвищену суспільну небезпечність незаконного використання водних ресурсів.

Крім того, проаналізовані дисертанткою результати аналізу розгляду кримінальних проваджень свідчать про певну стабільність вчинення злочинів проти довкілля. Так, у структурі кримінальних проваджень (справ), які були розглянуті місцевими загальними судами в Україні з ухваленням вироку, справи про злочини проти довкілля (статті 236–254 КК) у 2018 році становлять 0,9 % від усіх розглянутих проваджень або 778 справ, у 2017 році – 0,9 % або 772 справ (с. 18).

Законодавчі конструкції кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за протиправні посягання на навколишнє середовище, зокрема й у сфері охорони водних ресурсів, насичені бланкетними і оціночними ознаками. З цієї причини нерідко розмежувати кримінальну і адміністративно-правову відповідальність важко. Поряд з цим, відсутність професійної «зацікавленості» з боку правоохоронних органів у застосуванні до правопорушників заходів кримінально-правового характеру, призводить до того, що кількість адміністративних правопорушень на тлі зниження екологічних злочинів зростає.

Основними причинами проблеми неналежного правозастосування кримінально-правових у сфері охорони водних ресурсів є недоліки законодавчої регламентації цього виду злочинів, відсутність належної економічної основи для їх збереження, недооцінка суспільної небезпеки даних злочинів. Проблема охорони водних ресурсів є однією з найважливіших проблем, у вирішенні якої значна роль відводиться кримінальному праву. Поряд з тим, слід констатувати, що проведені останніми роками зміни до закону про кримінальну відповідальність, так і не стали належним підґрунтям для ефективного запобігання злочинам у сфері охорони водних ресурсів, оскільки являли собою вибіркові й безсистемні законодавчі кроки, не повною мірою засновані на теоретичних і практичних напрацюваннях у галузі права. На відсутність цілісної кримінально-правової охорони водних ресурсів також впливає тривалий процес реформування регулятивного законодавства, залишення поза увагою вітчизняних правотворців визначення змісту кримінально-правових норм з урахуванням їх бланкетного характеру, що знижує якість застосування норм кримінального закону, які призначені забезпечувати охорону водних ресурсів в Україні.

Як результат мають місце випадки неоднозначного застосування цих норм, що обумовлено неправильною кримінально-правовою оцінкою вчинених протиправних діянь, неоднозначним тлумаченням положень кримінального та регулятивного законодавства, не встановленням змісту відповідних кримінально-правових норм бланкетного характеру, деякою суперечливістю та недосконалістю положень регулятивного законодавства.

Конструювання норм про відповідальність за злочини у сфері водних ресурсів має свої особливості, зумовлені складним юридичним складом, різноманітністю способів вчинення злочинів, неоднорідністю проявів наслідків протиправних посягань на навколишнє середовище, які можуть позначитися як на життєдіяльності окремих екосистем, так і на здоров'ї людей. У зв'язку з цим

розглянута крізь призму потенційно завданої шкоди суспільна небезпека цих злочинів підлягає оцінці не тільки за параметрами окремого діяння, а й як певна сукупність суспільно небезпечних наслідків, до яких може привести конкретне діяння, оскільки шкода, заподіяна в результаті вчинення одного злочину, в більшості випадків впливає на екологічну систему в цілому. Зазначена специфіка змушує вдаватися до досить складних конструкцій кримінально-правових заборон, які насичені спеціальною термінологією, в них переважають бланкетність і абстрактність формулювань.

Більшість норм, які передбачають кримінальну відповідальність за посягання на водні ресурси, не в повному обсязі сприймаються правозастосовчими органами та потребують глибокого теоретичного осмислення міжгалузевих зв'язків таких норм, дослідження історичних і соціально-економічних передумов зміни закону про кримінальну відповідальність, компаративістського аналізу особливостей законотворчої діяльності в країнах з розвинутою економікою та Україні.

Більш того, соціально-економічні чинники розвитку українського суспільства та неоднозначність правозастосовної практики зумовлюють активізацію наукових пошуків щодо вдосконалення правового забезпечення охорони водних ресурсів. Подане вище пояснює актуальність і своєчасність підготовки дослідження, спрямованого на вирішення більшості існуючих проблем кримінально-правової охорони водних ресурсів, в тому числі пов'язаних з правильним встановленням ознак складів злочинів, що посягають на водні ресурси, їх врахуванням у кримінально-правовій оцінці вчиненого та застосуванні відповідних заходів кримінально-правового характеру.

Достовірність та обґрунтованість більшості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації І.В. Берднік, забезпечується використанням різноманітних методів дослідження (с. 21–22), різноманітністю використаних законодавчих та наукових джерел, логікою викладення матеріалу. При написанні роботи дисертанткою опрацьовано значний обсяг законодавчих актів, довідкової літератури, матеріалів судової практики, що підтверджується додатками до дисертації, статистичних даних, постанов Пленуму Верховного Суду України, правових позицій Верховного Суду, досвід зарубіжного законодавства та міжнародно-правові документи в сфері водокористування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація

спрямована на реалізацію положень Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 року № 2697-VIII, постанови Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 05.03.1998 року №188/98-ВР, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженої Указом Президента України 20.05.2015 року № 276/2015, Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 роки. Дисертація виконана згідно з науковими темами кафедр кримінального права та правосуддя, а також теорії та історії держави і права, конституційного права юридичного факультету Чернігівського національного технологічного університету «Проблеми захисту прав і свобод людини і громадянина у кримінальному провадженні» (державний реєстраційний номер 0116U003640); «Проблеми державотворення в Україні та світі, формування національної правової системи» (державний реєстраційний номер 0116U003641).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертації є формування цілісної системи норм, що забезпечують кримінально-правову охорону водних ресурсів, а також вирішення основних теоретичних і прикладних проблем застосування цих норм (с. 20).

Для досягнення цієї мети було поставлено такі *завдання*: визначити поняття та структурні елементи водних ресурсів як самостійного об'єкта кримінально-правової охорони; з'ясувати особливості заподіяння шкоди водним ресурсам як об'єкту кримінально-правової охорони, визначити види шкоди, заподіяваної структурним елементам та водним ресурсам в цілому, а також її вплив на кримінально-правову оцінку вчинених посягань; виділити історичні етапи розвитку кримінальної відповідальності за злочини, що посягають на водні ресурси; з урахуванням зарубіжного нормативного досвіду та правозастосування дослідити форми посягань на водні ресурси; визначити систему норм, що має забезпечувати кримінально-правову охорону водних ресурсів, та конкретний зміст передбачених такими нормами складів злочинів; вирішити основні проблеми кваліфікації злочинів, що посягають на водні ресурси, та їх відмежування від суміжних юридичних правопорушень; визначити заходи кримінально-правового характеру за злочини, що посягають на водні ресурси, які застосовуються в межах та поза межами кримінальної відповідальності особи; на

підставі проведеного аналізу теоретико-прикладних проблем кримінальної відповідальності за посягання на водні ресурси запропонувати зміни чинного кримінального законодавства (с. 20-21).

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають при вчиненні посягань на водні ресурси, а також у процесі їх використання, відновлення та правової охорони (с. 21)

Предмет дослідження – кримінально-правова охорона водних ресурсів (с.21).

Методи дослідження. Для досягнення мети і виконання поставлених завдань дисертаційного дослідження використовувались філософські, загальнонаукові та конкретно-наукові методи, які обрано з урахуванням мети і завдань дисертаційного дослідження, а також його об'єкта і предмета. У дисертації розкривається призначення та напрямки цієї роботи.

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали понад 300 вивчених та досліджених кримінальних проваджень (справ) та справ про адміністративні правопорушення, розглянутих судами у період з 2005 р. до 2019 р.; результати узагальнення рішень у кримінальних провадженнях щодо злочинів, які посягають на водні ресурси, розглянутих судами у 2005-2019 р.р.; узагальнення рішень застосування судами звільнення від кримінальної відповідальності та відбування покарання за злочини, що посягають на водні ресурси, розглянутих у 2005-2019 р.р. (с. 22-23).

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає в тому, що у праці І. В. Берднік сформульовано теоретично обґрунтовані і практично значущі висновки щодо кримінальної відповідальності за злочини у сфері охорони водних ресурсів.

До положень дисертації, які, мають елементи новизни, належать, зокрема, такі результати дослідження.

Вперше:

1) обґрунтовується, що кримінально-правова охорона водних ресурсів забезпечується на наступних рівнях: а) *загальному* – при виділенні складів злочинів, в яких водні ресурси та/або їх структурні елементи мають значення не основного (тобто одного єдиного чи альтернативного) безпосереднього об'єкта, а так званого факультативного безпосереднього об'єкта (йдеться, наприклад, про злочини, передбачені ст.ст. 113, 197¹, 258, 264, 265 265¹ КК); б) *спеціальному* – при передбаченні складів злочинів, в яких водні ресурси визнаються одним із

основних безпосередніх об'єктів злочинів конкретних видів (такі злочини передбачені, наприклад, ст.ст. 239², 244, ст. 249, 250 КК); в) *конкретному* – при виділенні складів злочинів, в яких водні ресурси та їх компоненти є одним єдиним безпосереднім об'єктом злочину (зокрема, передбачені ст.ст. 242, 243 КК);

2) обґрунтовується необхідність урахувати під час обчислення розміру шкоди, заподіяної водним ресурсам, тих «показників», що рівномірно (співрозмірно) відображають втрати всіх елементів водних ресурсів та їх природних властивостей, а не лише втрати окремих з таких елементів, передбачених у регулятивному законодавстві України, а також витрати, здійснені для відновлення таких елементів водних ресурсів та їх природних властивостей;

3) зроблено висновок, що основними критеріями відмежування злочинів, що посягають на водні ресурси, від інших юридичних правопорушень, є такі ознаки їх юридичних складів, як предмет злочину, діяння та його наслідки, спосіб та засоби вчинення діяння, місце, обстановка вчинення злочину;

4) констатовано необхідність системного узгодження положень КК України та КУпАП, якими передбачається відповідальність за порушення правил охорони вод (системному узгодженню підлягають положення ст. 242 КК України та ст. 59 КУпАП), а також незаконного заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель (узгодження потребують положення статті 239¹, 239² КК України та ст. 53³ КУпАП);

удосконалено:

5) положення про визнання злочинів, передбачених статтями 238, 239¹, 239² КК України, умисними в цілому, а також підхід про доповнення Загальної частини КК статтею 25¹ «Злочин з двома формами вини»;

6) орієнтири оптимізації змісту санкцій норм Особливої частини КК України, які забезпечують кримінально-правову охорону водних ресурсів: види і розміри покарань; системне узгодження санкцій різних норм Особливої частини КК України; передбачення в таких санкціях норм КК альтернативних видів покарань; узгодження санкцій одних норм КК України із санкціями інших норм КК України, передбаченими за вчинення суміжних злочинів;

дістали подальшого розвитку:

7) визначення основних видів шкоди як наслідку в складах злочинів, що посягають на водні ресурси, а саме: екологічної шкоди як шкоди, що заподіюється водній екологічній системі; шкоди життю та здоров'ю людини;

економічної шкоди, що заподіюється при використанні водних ресурсів (в процесі здійснення та забезпечення водокористування);

8) положення про визнання основними вадами норм КК України, що мають забезпечувати кримінально-правову охорону водних ресурсів на спеціальному та конкретних рівнях: а) неузгодженості відповідних положень КК України між собою та з положеннями чинного регулятивного законодавства; б) відсутності системного характеру у визначенні караності у нормах КК України, що забезпечують кримінально-правову охорону водних ресурсів; в) відсутності застосування або несистемного характеру застосування окремих заходів кримінально-правового характеру при звільненні від кримінальної відповідальності та звільненні від відбування покарання;

9) визначення ознак предметів злочинів, що посягають на водні ресурси, а також їх зв'язок з визначенням обов'язкових та факультативних компонентів безпосередніх об'єктів цих злочинів;

10) положення про необхідність врахування конкретних видів шкоди, заподіюваної водним ресурсам та іншим об'єктам кримінально-правової охорони, при побудові основних та кваліфікованих складів злочинів, передбачених статтями 239, 240, 242, 243, 244 КК України, залежно від різного ступеня та характеру заподіюваної шкоди.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати підготовленого дисертаційного дослідження можуть використовуватись у: *законотворчій діяльності* – для вдосконалення положень КК України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, що передбачають відповідальність за посягання на водні ресурси (лист Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності № 04-27/12-572 від 24 лютого 2020 р.); *правозастосовчій діяльності* – для вдосконалення практики судових і правоохоронних органів, пов'язаної із застосуванням норм КК, що передбачають відповідальність за посягання на водні ресурси (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність суддів Деснянського районного суду м. Чернігова від 13 лютого 2020 р.; акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність суддів Чернігівського апеляційного суду від 20 лютого 2020 р.); *науковій роботі* – для подальших наукових розробок у сфері кримінального права (акт впровадження Академії державної пенітенціарної служби №15/25-а від 04 березня 2020 р.); *освітньому процесі* – у викладанні курсу кримінального права

та відповідних спеціальних курсів (акт впровадження Чернігівського національного технологічного університету від 28 лютого 2020 р.). Одержані результати можуть використовуватися для підготовки підручників, навчальних і методичних посібників, а також проведення занять з підвищення кваліфікації та професійної підготовки слідчих, прокурорів, суддів, адвокатів (с. 27-28).

Публікації. Основні теоретичні та практичні висновки, сформульовані в дисертації, відображено в 40 наукових публікаціях, зокрема індивідуальній монографії, 20 статтях у наукових фахових виданнях, із яких шість – у наукових періодичних виданнях інших держав з юридичного напрямку, у 17 тезах доповідей на наукових і науково-практичних конференціях, а також 2 інших друкованих працях, що додатково відображають результати дисертації.

Структура роботи. Дисертація складається із вступу, чотирьох розділів, що включають у себе десять підрозділів та дев'ять пунктів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 612 сторінок, з яких обсяг основного тексту – 396 сторінок. Список використаних джерел налічує 456 найменувань і розміщений на 44 сторінках. Додатки – на 152 сторінках.

В першому розділі роботи автор всебічно дослідив водні ресурси як об'єкт кримінально-правової охорони, зокрема особливості механізму заподіяння шкоди водним ресурсам, особливості дослідження історичних та порівняльно-правових аспектів кримінальної відповідальності за посягання на водні ресурси. Цілком обгрунтованою виглядає позиція дисертантки про охоплення поняттям водних ресурсів як об'єкта кримінально-правової охорони не лише водних об'єктів, а й деяких інших елементів (складових) довкілля (зокрема, земельних ділянок, розташованих під водними об'єктами; надр; живих біологічних організмів, які перебувають у тісному взаємозв'язку з водою) (с. 45).

Слушним є обгрунтування дисертантки визначення залежності обсягу та меж кримінально-правової охорони від впливу на зазначені вище «компоненти» водних ресурсів, що пов'язані передусім із заподіянням шкоди правам, свободам та інтересам учасників водокористування, а також існуючим соціальним зв'язкам між цими учасниками, а саме: а) ураження у відповідному обсязі прав, свобод та правоохоронюваних інтересів учасників водокористування (у тому числі прав, свобод та інтересів осіб, що уповноважені забезпечувати відповідний порядок водокористування); б) певний розрив соціальних зв'язків між учасниками водокористування (с. 63-64).

Заслуговують на увагу положення дисертації, присвячені історичному аналізу регламентації кримінальної відповідальності за посягання на водні ресурси та вивченню зарубіжного досвіду шляхом розмежування типових та нетипових форм посягань на водні ресурси (підрозділ 1.3.1, 1.3.2).

Другий розділ дисертації присвячено аналізу складів злочинів, що посягають на водні ресурси, визначено родовий і безпосередні об'єкти складів злочинів, що посягають на водні ресурси, а також сформульовані шляхи вдосконалення кримінально-правової охорони водних ресурсів. Вперше в дисертації здійснено характеристику довілля як родового об'єкта злочинів, передбачених розділом VIII Особливої частини КК, на трьох рівнях: загальному, спеціальному та конкретному, що дозволило дисертантці обґрунтувати значення, яке мають безпосередні об'єкти названих злочинів у забезпеченні кримінально-правової охорони водних ресурсів на кожному із зазначених рівнів (с. 125-128).

Слушними виглядають пропозиції внесення змін до ст.ст. 239, 240, 242, 243, 244 КК України з урахуванням різного ступеня і характеру суспільної небезпечності діяння та його наслідків в основних кваліфікованих (особливо кваліфікованих) складах злочинів (с. 185-211).

Третій розділ присвячений проблемам кваліфікації злочинів, що посягають на водні ресурси, їх розмежування між собою та з іншими адміністративними правопорушеннями. Автор доцільно виділяє критерії розмежування злочинів, які посягають на водні ресурси, і суміжних злочинів, якими, на його думку, мають визнаватися ознаки їх складів, пов'язані з предметом злочину, діянням, наслідками, способом та засобами вчинення діяння, місцем та обстановкою вчинення злочину, а також з суб'єктом та суб'єктивною стороною (підрозділ 3.1.).

У четвертому розділі досліджено проблемні питання застосування заходів кримінально-правового характеру за злочини, що посягають на водні ресурси, а також проводиться аналіз судової практики застосування закону про кримінальну відповідальність у сфері забезпечення охорони водних ресурсів. Заслуговує на увагу положення дисертантки про те, що при застосуванні покарання за злочини, що посягають на водні ресурси, слід надавати перевагу передусім видам покарання майнового характеру, а також покаранням, пов'язаним з обмеженням особистої свободи особи, обмежуючи при цьому застосування звільнення від покарання та його відбування (стор. 315-340).

Заслуговує на увагу аналіз дисертанткою найбільш типових видів застосування видів звільнення від покарання та його відбування за злочини, що

посягають на водні ресурси, що пов'язані з: 1) визначенням підстав застосування за ці злочини видів такого звільнення, що прямо впливає на застосування видів покарань, менш суворих порівняно з позбавленням волі на певний строк та обмеженням волі; 2) застосуванням звільнення від відбування покарання з випробуванням, передбаченого ст. 75 КК; 3) застосуванням звільнення особи від покарання згідно з ч. 5 ст. 74 КК, коли минули передбачені у ст. 49 КК строки давності кримінальної відповідальності (стор. 341-347).

Слід зазначити, що розробка, тематика та спрямованість дослідження з цієї складної проблематики від самого початку закладають в неї дискусійний потенціал, тому мої запитання і зауваження також мають такий потенціал.

1. Особливої уваги потребує використана у назві цієї роботи й доволі розповсюджена у інших вітчизняних кримінально-правових дослідженнях, конструкція: «кримінально-правова охорона...».

Звертаючись до змісту поняття «кримінально-правова охорона», вітчизняні науковці діють в різний спосіб:

- ототожнюють кримінально-правову охорону з механізмом правового регулювання суспільних відносин (системою правових засобів, організованою найбільш послідовним чином з метою подолання перешкод на шляху задоволення інтересів суб'єктів права);

- вважають, що кримінально-правова охорона виникає з охоронної функції (завдання) кримінального права, та розуміють її як певний комплекс засобів, що забезпечують охорону, зосереджуючи зусилля на тому, щоб аналізовані відносини (взяті під охорону кримінального закону) залишалися, як правило, об'єктами охорони і якомога менше зазнавали злочинних посягань;

- вважають, що кримінально-правова охорона – це захист суспільних відносин;

- стверджують, що кримінально-правова охорона – це фактично правове забезпечення певних прав людини.

- розглядають кримінально-правову охорону як заходи щодо збереження наявних суспільних відносин та інтересів, утримання громадян від злочинних посягань на них шляхом визначення в кримінальному законі небезпечних для особи, суспільства та держави діянь, що є злочинними, та встановлення за їх вчинення кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру.

Навіть загальний погляд на наведені підходи дає підстави для твердження про те, що поняття «кримінально-правова охорона» є надто широким для його використання виключно в рамках кримінального права. Воно не може обмежуватись лише кримінально-правовими нормами (питаннями їх формування, розвитку та застосування). На додаток до названих питань це поняття охоплює й кримінально-процесуальні норми, суб'єктів застосування кримінально-правових та кримінально-процесуальних норм тощо. Адже використаний автором дисертації для формулювання її назви підхід хоча і є традиційним для досліджень цієї сфери проте вочевидь потребує перегляду. Більш вдалою, на наш погляд могла би бути конструкція «кримінально-правове забезпечення охорони водних ресурсів».

2. Формулюючи пропозиції щодо удосконалення кримінального законодавства України, автор не звертається до чіткого структурованого аналізу вироблених теорією криміналізації підстав та принципів. Уважний погляд на структуру та зміст роботи дає підстави говорити про те, що певною мірою ці питання розглянуто автором в різних підрозділах дослідження. Натомість автору було би доцільно зробити хоча б короткий огляд дотримання підстав та принципів криміналізації в ході наведення пропозицій до застосування оновлених кримінально-правових норм.

3. Як певне упущення слід відзначити залишення поза увагою автора дисертаційного дослідження вивчення міжнародного досвіду кримінально-правової охорони водних ресурсів. Адже зважаючи на прогалини законодавчої регламентації вказаних відносин в Україні доречно було б екстраполювати та по можливості втілити у вітчизняну практику позитивний міжнародний досвід. При цьому дисертанткою у пункті 1.3.1 підрозділу 3.1 дисертації проведено аналіз ряду міжнародних нормативно-правових актів кримінального законодавства Грузії, Китайської Народної Республіки, країн Західної та Східної Європи, СНД.

4. У зв'язку з тим, що дане дослідження присвячене одній з найбільш складних проблем, а саме екологічному кримінальному праву в своєму загальному розумінні, потрібно звернутися до дискусії щодо предмета кримінального права, тому що саме дослідження цієї теми роблять таку дискусію більш конкретною. Ця дискусія стосується предмета кримінального права, оскільки саме предмет кримінального правопорушення виступає тією ознакою, яка дозволяє відрізнити одну галузь права від іншої. Як слушно зазначає Стрельцов Є.Л., в останні роки ця дискусія не має свого необхідного розвитку, що

на його думку «збіднює» пошуки сутності кримінального права. Тобто аналіз ознак такого предмету у «екологічному» кримінальному праві дозволяє зупинитися саме на його видових характеристиках. Тому хотілося б почути думку дисертантки про те, чи має екологічне кримінальне право свій «власний» предмет, або воно тільки забезпечує охорону предмету, що визначають інші галузі права, зокрема, екологічного та інших? До речі, дисертантка вживає в дисертації терміни «бланкетність норм», «регулятивне законодавство».

5. В підр. 2.1 розділу 2 (стор. 115-124) автор декілька разів вживає різну термінологію: «злочини проти довкілля», «злочини проти охорони навколишнього природного середовища», «екологічні злочини», «злочини екологічного характеру». Потребує уточнення співвідношення цих понять: чи дійсно вони є синонімічними; або одне поняття є більш загальним, а інше – його частиною; яке є визначальним, а яке – «супроводжувачим». Можливі різні варіанти співвідношення цих понять, чим і обумовлюється виникнення таких питань.

6. Наступне питання пов'язане з необхідністю розмежування наступних принципів понять, що вживаються дисертанткою в її дослідженні: «кримінально-правова охорона водних ресурсів», «кримінальний закон», «кримінальне законодавство», «нормативна регламентація кримінальної відповідальності за посягання на водні ресурси» як підґрунтя для ефективного запобігання кримінальним правопорушенням у сфері водних ресурсів. Виникає питання: чи є зазначені поняття синонімами, складовими частинами більш соціально-правового механізму або одне поняття витікає з іншого?

7. Дане дослідження збагатило б проведення дисертанткою анкетування серед працівників правоохоронних органів, що дозволило б посилити його емпіричну складову, а також більш глибоке дослідження правових позицій Верховного Суду.

Зроблені зауваження, не впливаючи на належний рівень проведеного дослідження, не піддають сумніву основні результати, отримані здобувачем, і лише засвідчують складність обраної проблематики.

Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає вимогам, які встановлені в пунктах 9, 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 із змінами, та які висуваються до докторських дисертацій.

З огляду на викладене, вважаю, що дисертація І. Берднік «Кримінально-правова охорона водних ресурсів» є завершеною кваліфікаційною працею, що містить нові науково обґрунтовані результати, які розв'язують важливу науково-прикладну проблему, а саме розроблену комплексну наукову модель кримінально-правової охорони встановленого порядку поведження з водними ресурсами, на підставі чого внесено загалом конструктивні пропозиції щодо вдосконалення КК України. Авторка дисертації – Берднік Інна Володимирівна – на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент

начальник аналітичного відділу

підготовки прокурорів Тренінгового центру

прокурорів України,

доктор юридичних наук, доцент

А. М. Орлеан

*Лідше завізую
начальник відділу
документального забезпечення
Тренінгового центру прокурорів України*

Марченко І. М.

13. 11. 2013р.